

BUREAU OF DEMOCRACY, HUMAN RIGHTS AND LABOR

Internationaal verslag over de godsdienstvrijheid voor 2016

België

[Pdf](#)

Permalink: <http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/religiousfreedom/index.htm?year=2016&dld=268794>

SAMENVATTING

De grondwet garandeert vrijheid van godsdienst en de wet verbiedt discriminatie op basis van godsdienstige voorkeur. Federale wetgeving verbiedt het dragen van kleding die het gezicht bedekt op openbare plaatsen. Naar aanleiding van de terroristische aanslagen van 22 maart in de luchthaven van Zaventem en een metrostation in het centrum van Brussel met 32 doden en 300 gewonden, wees de regering er opnieuw op dat ze verontrust was dat moskeeën "radicale" boodschappen verspreidden. Ze dreef haar inspanningen op, die na de terroristische aanslagen van Parijs in 2015 waren ingezet, om moskeeën aan te moedigen aan de vereisten voor officiële erkenning te voldoen. Volgens waarnemers wilde de regering op deze manier de controle verhogen. Hoewel de regionale overheden en de federale overheid hebben gemeld dat tientallen ongeregistreerde moskeeën de erkenning hadden aangevraagd, zouden volgens mediaverslagen slechts enkele moskeeën het proces afgerond hebben. De regering kende financiering toe om de salarissen van 80 nieuwe imams te betalen; dat is het dubbele van het aantal imams dat voordien overheidssubsidies kreeg. In februari vaardigde de Raad van State een besluit uit dat islamleraars toestond op school een hoofddoek te dragen, ook voor andere activiteiten dan lesgeven. De Vlaamse gemeenschapsscholen hebben echter geweigerd de nieuwe regel in te voeren. Afzonderlijke gemeenschapsscholen bleven het recht uitoefenen om leerlingen met religieuze kledij te weigeren en de meeste gemeenschapsscholen hielden vast aan hun beleid om het dragen van hoofddoeken te beperken. Na een rechtszaak van 18 jaar heeft de correctionele rechtbank van Brussel in maart de beschuldigingen tegen de Scientology-kerk van illegale geneeskunde, fraude, georganiseerde misdaad en inbreuken op de privacywetgeving onontvankelijk verklaard.

Nadat IS de verantwoordelijkheid opeiste voor de zelfmoordaanslagen van 22 maart in Brussel, hebben de leiders van de moslimgemeenschap de aanslagen formeel veroordeeld, maar de incidenten en protesten tegen moslims namen toch toe. De media hebben ook een stijging van haatboodschappen gericht tegen moslims op sociale media en online forums gemeld. Ook op het werk bleef discriminatie tegen moslims voorkomen, in het bijzonder tegen moslima's die een hoofddoek droegen, aangezien werkgevers het recht hebben hen dat te verbieden. Meldingen van antisemitisme en bedreigingen waren in 2015 gedaald tegenover 2014. Recentere gegevens zijn niet beschikbaar.

Ambtenaren van de Amerikaanse ambassade hebben met regeringsfunctionarissen vergaderd bij de Eerste Minister en bij de FOD Binnenlandse Zaken en de FOD Buitenlandse Zaken om incidenten en discriminatie tegen moslims en joden te bespreken. De ambtenaren bleven ook regelmatig

vergaderen met niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en leiders van de religieuze gemeenschappen om de discriminatie die moslims en joden treft te bespreken en religieuze tolerantie te bevorderen.

DEEL I. RELIGIEUZE DEMOGRAFIE

De Amerikaanse regering schat de totale bevolking op 11,4 miljoen (raming van juli 2016).

De regering verzamelt en publiceert geen statistieken over religieuze overtuigingen en de privacywetgeving beperkt de verzameling en publicatie ervan. Volgens een rapport van de Koning Boudewijnstichting uit 2011 (gebaseerd op gegevens uit 2009) is naar schatting 50 % van de bevolking rooms-katholiek, 33 % ongelovig, 9 % atheïst en 5 % moslim. 2,5 % behoort tot andere christelijke kerken en 0,4 % is joods. De moslimbevolking is het sterkst vertegenwoordigd in Antwerpen en Brussel, waar ze volgens sommige studies meer dan 25 % van de bevolking in de stedelijke gebieden uitmaakt. Volgens het rapport maken andere religieuze groepen zoals boeddhisten, hindoes, sikhs, de Internationale Gemeenschap voor Krishna-bewustzijn (Hare Krishna-beweging) en Scientologen samen minder dan 5 % van de bevolking uit. Volgens een studie van de Katholieke Universiteit Leuven van 2015 is het aandeel van de bevolking dat moslim is gestegen tot 7 %.

DEEL II. STAND VAN ZAKEN WAT BETREFT DE EERBIEDIGING VAN DE GODSDIENSTVRIJHEID DOOR DE REGERING

Wettelijk kader

De grondwet garandeert vrijheid van godsdienst (en de openbare uitoefening ervan) en de vrijheid van meningsuiting, voor zover de uitoefening van deze vrijheden niet gepaard gaat met het plegen van misdrijven. Ze bepaalt dat niemand kan worden gedwongen om deel te nemen aan religieuze plechtigheden of om de rustdagen ervan te onderhouden en dat de staat niet het recht heeft zich te bemoeien met de benoeming van geestelijken of met het belemmeren van de publicatie van religieuze documenten. De grondwet bepaalt dat onderwijs in gemeenschapsscholen neutraal moet zijn met eerbied voor godsdienstige opvattingen. Ze legt vast dat de wedden en pensioenen van de geestelijken die een certificaat hebben ontvangen van door de wet erkende organisaties van erkende religies ten laste komen van de staat indien zij officieel in dienst zijn bij erkende gebedshuizen. De wet verbiedt discriminatie op basis van een religieuze of levensbeschouwelijke (bv. niet-confessionele) overtuiging.

De federale wet verbiedt publieke verklaringen die aanzetten tot religieuze haat, met inbegrip van de ontkenning van de Holocaust. De maximale straf voor de ontkenning van de Holocaust is een jaar gevangenisstraf.

De overheid erkent officieel het katholicisme, het protestantisme (met inbegrip van aanhangers van de evangelische leer en van de pinksterbeweging), het jodendom, het anglicanisme (los van andere

protestantse groepen), de islam, het (Grieks en Russisch) orthodox christendom en het seculier humanisme.

De vereisten om officieel erkend te worden zijn niet wettelijk vastgelegd. De rechtsgrondslag voor officiële erkenning omvat elementen uit de grondwet en andere wetten en uitleggingen, waarvan sommige ouder zijn dan de grondwet. Een religieuze groep die officieel erkend wil worden, moet een aanvraag indienen bij de FOD Justitie, die vervolgens een positief of negatief advies uitbrengt. De regering gaat na of de groep voldoet aan de eisen op het gebied van organisatie en rapportering en past criteria toe op basis van administratieve en wettelijke precedentes bij haar beslissing of ze het parlement al dan niet aanraadt om een religieuze groep te erkennen. De religieuze groep moet een structuur of hiërarchie hebben, een "voldoende aantal leden" tellen en "geruime tijd" in het land bestaan. Ze moet "een maatschappelijke waarde" voor het publiek hebben, de wetten van de staat in acht nemen en de openbare orde respecteren. De regering geeft geen formele definitie voor "voldoende aantal leden", "geruime tijd" en "maatschappelijke waarde". De eindbeslissing ligt bij het federale parlement, dat echter meestal het advies van de FOD Justitie volgt.

De wet vereist dat elke officieel erkende religie een officiële gesprekspartner en een bureau met een of meer vertegenwoordigers van de religie en administratief personeel heeft, en de regering ondersteunt bij haar grondwettelijke plicht om materiële voorwaarden voor de vrije uitoefening van religie te scheppen. De functies van de gesprekspartner omvatten de certificering van geestelijken en godsdienstleraars, de ondersteuning bij de ontwikkeling van een religieus lessenspakket en het toezicht op het beheer van de gebedshuizen.

De federale regering geeft officieel erkende religieuze groepen financiële steun. Bij de subsidies voor erkende groepen gaat het om salarissen van geestelijken, onderhoud en uitrusting van voorzieningen en gebedsplaatsen, en belastingvrijstelling. Genootschappen of subgroepen van erkende religieuze groepen (zoals het sjiisme, het liberale jodendom of het lutheranisme) krijgen geen aparte steun en worden niet apart erkend. Niet-erkende groepen die buiten deze erkende godsdiensten vallen, krijgen geen overheidssubsidies, maar mogen hun geloof vrij en openbaar uitoefenen.

Er bestaan procedures waarmee afzonderlijke gebedshuizen van erkende religieuze groepen erkenning en overheidssubsidies kunnen krijgen. Hiertoe moet een gebedshuis aan de voorwaarden voldoen die zijn vastgelegd door de gemeenschap waar het gevestigd is en door de FOD Justitie. Deze voorwaarden omvatten transparantie en rechtsgeldigheid van de boekhouding, afstand van buitenlandse inkomstenbronnen voor geestelijken die in de voorziening werken, naleving van de wetgeving voor gebouwen en brandveiligheid, certificering van de geestelijke door de bevoegde instantie, en een veiligheidscontrole. Erkende gebedshuizen krijgen ook subsidies van de taalgemeenschappen en van de gemeente- en stadsbesturen voor het onderhoud van religieuze gebouwen. Gebedshuizen of andere religieuze groepen die niet aan deze voorwaarden kunnen of willen voldoen, kunnen het statuut van non-profitorganisatie aannemen en zo van bepaalde belastingvoordelen genieten (maar niet van overheidssubsidies). Gebedshuizen in deze situatie (m.a.w. die de erkenningsprocedure niet hebben doorlopen) kunnen wel verbonden zijn aan een officieel erkende groep.

Er geldt een federaal verbod op het bedekken van het gezicht in de openbare ruimte. Vrouwen die in het openbaar een gezichtssluijer dragen, riskeren een boete van 137,50 euro (150 dollar).

De regionale overheden van Vlaanderen en Wallonië, die bevoegd zijn voor dierenwelzijn, hebben een verbod uitgevaardigd op onverdoofd slachten in tijdelijke slachthuizen die tijdens islamitische feestdagen worden gebruikt. Officieel erkende vaste slachthuizen in deze gemeenschappen mogen dieren onverdoofd slachten in overeenstemming met de koosjere en halaltraditie. De regering van

het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft dit jaar een vergunning afgegeven voor een nieuw slachthuis specifiek gericht op onverdoofd slachten tijdens islamitische feestdagen.

Alle gemeenschapsscholen bieden verplichte lessen godsdienst of zedenleer (gericht op burgerschap en morele waarden) aan, maar ouders in Vlaanderen mogen hun kinderen van die lessen vrijstellen. Een arrest van het Grondwettelijk Hof van 2015 bepaalt dat ouders van de Franse Gemeenschap hun kinderen van de lessen godsdienst of zedenleer in het basisonderwijs mogen vrijstellen, aangezien het Hof besloot dat die lessen niet "objectief, kritisch en pluralistisch" zijn.

De scholen hebben leraren voor elk van de erkende religieuze groepen en voor het seculier humanisme, volgens de voorkeur van de leerling. Het gemeenschapsonderwijs vraagt neutraal te zijn bij het uiten van religieuze standpunten buiten de godsdienstlessen. Godsdienstleraren mogen uitkomen voor hun geloof en religieuze symbolen dragen, zelfs wanneer het schoolreglement dergelijke kledij verbiedt. Godsdienstleraren in gemeenschapsscholen worden benoemd door een comité van hun religieuze groep en aangesteld door de minister van Onderwijs van de regering van de taalgemeenschap. Erkende religieuze scholen – beter bekend als "vrij" onderwijs – geven hetzelfde lessenspakket als de gemeenschapsscholen. Ze krijgen overheidssubsidies voor werkingskosten, het onderhoud van gebouwen en nutsvoorzieningen. Leraren van deze scholen worden net als andere ambtenaren door hun respectieve taalgemeenschap betaald.

Unia (de nieuwe naam voor het voormalig Interfederaal Gelijkkansencentrum) is een onafhankelijke overheidsinstantie die door de overheid wordt gefinancierd en die instaat voor het vervolgen van gevallen van discriminatie, onder meer op grond van geloof.

De minister van Justitie heeft in elk gerechtelijk arrondissement een magistraat aangeduid die gevallen van discriminatie monitort en discriminatie als strafbaar feit helpt vervolgen.

België heeft het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten geratificeerd.

Aanpak van de regering

Naar aanleiding van de terroristische aanslagen van 22 maart in de luchthaven van Zaventem en een metrostation in het centrum van Brussel met 32 doden en 300 gewonden, wees de regering er opnieuw op dat ze verontrust was dat er "haatpredikers" in moskeeën actief waren. Ze dreef haar inspanningen op, die na de terroristische aanslagen van Parijs in 2015 waren ingezet, om gewelddadig extremisme tegen te gaan en drong er bij de regionale regeringen op aan om meer moskeeën op hun grondgebied aan te moedigen de officiële erkenningsprocedure te doorlopen. Ministers van de regionale regeringen en andere waarnemers verklaarden dat het voldoen aan de vereisten voor erkenning het toezicht door de overheid op deze moskeeën zou versterken. De federale en regionale regeringen maakten plannen bekend om een piek in erkenningen aan te moedigen en wezen voldoende financiering toe om het aantal erkende moskeeën van de toenmalige 81 moskeeën bijna te verdubbelen (28 in Vlaanderen, 14 in Brussel en 39 in Wallonië). Volgens de federale en regionale regeringen waren tientallen moskeeën de erkenningsprocedure begonnen, maar volgens mediaverslagen hadden slechts enkele moskeeën de procedure afgerond.

Volgens de media reglementeerde het Turkse ministerie voor Religieuze Zaken ("*Diyane*") de inhoud van de religieuze preken in zijn Belgische moskeeënnetwerk en had het bij de federale en regionale regeringen gelobbyd om toestemming te krijgen om de administratieve en opleidingsvereisten voor de aanstelling van imams en andere functionarissen vast te leggen. Bovendien meldde de pers dat de *Diyane* aan monitoring deed en informatie doorspeelde aan de Turkse regering over personen die ervan verdacht werden tot dissidente of terroristische

groeperingen te behoren. Er werd ook gemeld dat de regering van Marokko bij de islamitische instanties van België had gelobbyd om specifieke religieuze standpunten aan te nemen en zij die openbaar een afwijkend standpunt verkondigden onder druk zetten.

Na een rechtszaak van 18 jaar heeft de correctionele rechtbank van Brussel op 11 maart de beschuldigingen tegen de Scientology-kerk van illegale geneeskunde, fraude, georganiseerde misdaad en inbreuken op de privacywetgeving onontvankelijk verklaard. De rechtbank verklaarde dat er onvoldoende bewijzen waren en de zaak meer op aantijgingen dan op feiten was gebaseerd.

In september verklaarde de vertegenwoordiger van de belangrijkste boeddhistische organisatie in België dat hij de erkenning van zijn religieuze gemeenschap binnenkort hoopte te verkrijgen. In dezelfde maand meldde de woordvoerder van de FOD Justitie echter dat er geen ontwerpbesluit over de erkenning was opgesteld om aan het parlement voor te leggen. Ondanks het uitblijven van de erkenning, bleef de regering subsidies aan de boeddhistische gemeenschap toekennen, officieel ter voorbereiding van haar erkenning als "niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschap".

Het verzoek om erkenning van de hindoeïstische gemeenschap was op het einde van het jaar nog hangende bij de FOD Justitie.

Op 1 februari vaardigde de Raad van State een arrest uit dat islamleraars toestond op school een hoofddoek te dragen, ook voor andere activiteiten dan lesgeven. Het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap weigerde het algemene verbod op hoofddoeken aan te passen en wees erop dat de regel naar een specifiek geval op een bepaalde school verwees (een Vlaamse school waar een islamlerares het recht werd ontzegd een hoofddoek te dragen buiten de klas).

Gemeenschapsscholen mochten nog steeds zelf beslissen of ze religieuze kledij of symbolen zoals hoofddoeken verboden voor leraren, leerlingen en personeel. De meeste gemeenschapsscholen hielden vast aan hun beleid om het dragen van hoofddoeken te verbieden. Het verbod op hoofddoeken bleef in minstens 90 % van de gemeenschapsscholen in de Franse Gemeenschap en in bijna alle Vlaamse gemeenschapsscholen van kracht. Drie (van de 98) Brusselse gemeenschapsscholen lieten hoofddoeken toe.

In augustus verbood een instelling voor volwassenenonderwijs in Ukkel (Brussel) eerst twee studentes om hun herexamens af te leggen omdat ze gesluierd waren, maar bond dan in en liet ze later die dag de examens toch afleggen. Op 1 september veranderde de school haar schoolreglement om hoofddoeken te verbieden. De minister voor volwassenenonderwijs van de Franse Gemeenschap verklaarde dat het gedrag van de school indruiste tegen de doelen van onderwijs in het algemeen en van scholen voor sociale promotie in het bijzonder. Ze drong er bij de school op aan een gefundeerde redenering voor het verbod te geven.

De regering hield het verbod op hoofddoeken voor vrouwen en meisjes met een baan in de publieke sector die contact hadden met het brede publiek in stand.

De grootste partij van de Vlaamse regering, de Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA), stelde in augustus voor om de "boerkini" op de Belgische stranden te verbieden. Tal van gemeenten hadden dergelijke lichaamsbedekkende zwemkledij al verboden in de gemeentelijke zwembaden. Volgens publieke persberichten uitten andere politici openlijk kritiek op het dragen van boerkini's, maar waren wel tegen een wettelijk verbod.

De FOD Justitie besteedde iets meer dan 100 miljoen euro (105,37 miljoen dollar) aan wedden voor geestelijken en andere financiële steun voor erkende religieuze groepen; dit is een lichte stijging ten opzichte van het voorgaande jaar. Ongeveer 85 % van alle beschikbare subsidies voor religieuze

groepen ging nog steeds naar de katholieke kerk, gevolgd door het seculier humanisme (8 %) en het protestantisme (2,5 %). Er ging nog steeds ongeveer 2 % van de subsidies naar de islam. Moslimwaarnemers zeiden dat de verdeling van de overheidssubsidies opnieuw geen rekening hield met het daadwerkelijke aantal praktiserende gelovigen en dus ook niet met de diensten die imams en moskeeën moesten leveren.

Daarnaast heeft de regering een aanvullende 3,3 miljoen euro (3,48 miljoen dollar) uitgetrokken om de wedden van 80 nieuwe imams te betalen, waardoor het aantal moslimgeestelijken dat gesubsidieerd wordt is verdubbeld. De regeringen van de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest hebben een nieuw opleidingsinstituut voor islamitische geestelijken en geleerden opgericht.

De gemeenten zouden opnieuw meer geld hebben toegewezen aan het onderhoud van plaatselijke katholieke kerken dan aan de bouw of het onderhoud van andere gebedsplaatsen.

Islamitische groepen en de federale regering hebben gemeld dat de Vlaamse regering traag was bij de erkenning van moskeeën die al op federaal niveau waren goedgekeurd. De Vlaamse regering haalde vragen rond de veiligheid als reden aan.

Islamitische groepen hebben gemeld dat stads- en gemeentebesturen de toestemming weerhielden of traag waren met het afleveren van vergunningen voor de bouw van nieuwe moskeeën of islamitische culturele centra. Het stadsbestuur van Court-Saint-Etienne heeft bijvoorbeeld de laatste vier jaar de aanvraag tot de bouw van een nieuwe moskee driemaal geweigerd, waarbij als redenen de ruimtelijke ordening en bouwvoorschriften werden aangehaald.

De stad Mechelen heeft een deel van de stedelijke begraafplaats voorbehouden voor graven die naar het zuidoosten zijn gericht. De moslims in de stad hadden lang verzocht om de mogelijkheid in de richting van Mekka te worden begraven.

Een aantal islamitische ouders zouden hun kinderen uit Lucerna-scholen in Vlaanderen hebben weggehaald na verbale en fysieke aanvallen en vandalisme aan de schoolgebouwen in heel België naar aanleiding van de poging tot staatsgreep in juli in Turkije. De Vlaamse minister-president Geert Bourgeois zei verontrust te zijn over de ouders die onder druk werden gezet om hun kinderen uit de Lucerna-scholen weg te halen en benadrukte dat dit onaanvaardbaar is.

De gemeente Molenbeek meldde dat ze een kleine koranschool voor jonge kinderen had gesloten. Als redenen gaf de gemeente inbreuken op de veiligheidsvoorschriften en een gebrek aan opleiding van de leraars op.

De godsdienstleraars van het basisonderwijs in Franstalige scholen zouden verontrust zijn geweest dat de inschrijvingen voor hun lessen zouden dalen na het arrest van het Grondwettelijk Hof van 2015 dat ouders hun kinderen mogen vrijstellen van lessen godsdienst of zedenleer.

DEEL III. STAND VAN ZAKEN WAT BETREFT DE EERBIEDIGING VAN DE GODSDIENSTVRIJHEID DOOR DE SAMENLEVING

Vertegenwoordigers van de moslimgemeenschap, zoals het Platform van Vlaamse imams en de Moslimexecutieve, hebben de aanslagen van 22 maart waarvoor IS de verantwoordelijkheid opeiste formeel veroordeeld. De plaatselijke en internationale media publiceerden citaten van tal van moslimorganisaties en individuele moslims die de aanslagen betreurden. Er waren ook enkele mediaverslagen van geïsoleerde groepen moslims die de aanslagen vierden. Ngo's en andere maatschappelijke organisaties verklaarden dat dergelijke verslagen en de opmerkingen van minister van Binnenlandse Zaken Jan Jambon het aantal sympathisanten met de aanslagen overdreef.

Zowel Unia als de ngo Collectief Tegen Islamofobie (CTIB) meldden een aanzienlijke stijging van incidenten gericht tegen moslims na de aanslagen in Brussel. In maart vond er een confrontatie plaats tussen de oproerpolitie en een groep personen die in de media voetbalhooligans werden genoemd en die een spandoek droegen met een boodschap tegen IS en nazislogans riepen. Een getuige verklaarde dat de mannen ook de Hitlergroet brachten en "dood aan arabieren" riepen. Ook in april en mei vonden in Brussel en Antwerpen anti-islamitische protesten plaats.

De media meldden ook tegenbetogingen om de haat voor moslims in te dammen. In april zou de politie 24 personen hebben gearresteerd die toch kwamen opdagen voor een verboden betoging tegen haat voor moslims.

Er kwamen nog steeds gevallen van discriminatie tegen moslims op de werkvloer voor. Moslima's met een hoofddoek zeiden dat ze het doelwit van discriminatie bleven. In januari weigerde de directeur van een Brusselse school de sollicitatie van een leraar Frans met een islamitische naam voor een voltijdse baan. Wanneer ze de volgende dag opnieuw haar sollicitatie indiende, maar ondertekende met een Franse naam, kreeg ze meteen een afspraak. Wanneer de schooldirecteur met de feiten werd geconfronteerd, verklaarde hij dat de vacature eerst afgesloten was, maar dan weer heropend.

Particuliere werkgevers konden religieuze kledij zoals hoofddoeken nog steeds verbieden wanneer ze van oordeel waren dat deze kledij de uitvoering van taken door een werknemer kon belemmeren. Werkgevers zeiden dat de wet deze beperkingen rechtvaardigt op basis van een schriftelijk bedrijfsbeleid dat "religieuze neutraliteit" vooropstelt.

Voorlopige cijfers van Unia over discriminatie op het werk voor 2016 maken melding van 88 klachten op basis van religieuze discriminatie ten opzichte van 46 in 2015.

Wat discriminatie en pesterijen op grond van religie betreft, heeft Unia gemeld dat er 330 klachten zijn ontvangen in 2015, wat het recentste jaar is waarvoor de volledige gegevens beschikbaar zijn; dit aantal omvat echter geen antisemitische incidenten. Ter vergelijking: in 2014 heeft Unia een totaal van 297 klachten van deze aard gemeld. 91 % van de klachten over discriminatie en pesterijen op grond van religie in 2015 had betrekking op moslims. In de meeste gevallen ging het om haatboodschappen op het internet, maar er waren ook veel gevallen die te maken hadden met werk of onderwijs. 55 % van de incidenten had te maken met media, 14 % met werk en 11 % met onderwijs.

Na de terroristische aanslagen in Parijs en Brussel hebben de media een stijging van haatboodschappen gericht tegen moslims op sociale media, online forums en onderzoeken naar de publieke opinie gemeld. Bij een onderzoek dat het vertrouwen van het brede publiek in de overheidsinstellingen mat en interviews met een steekproef van burgers in 2015 en 2016 omvatte, bleek uit vragen over de immigratiestroom dat 63 % van de etnische Belgen (Vlamingen en Walen) meldden dat zij "bang" waren van de vluchtelingenstroom in Europa omdat de vluchtelingen moslim waren. Het onderzoek dat in opdracht van de Franstalige krant *Le Soir* en de Franstalige openbare omroep RTBF is uitgevoerd, bevatte ook interviews met moslims waarin ze gevraagd werden of ze

de westerse cultuur, de westerse manier van leven en andere dergelijke zaken "leuk" vonden. Hoewel 91 % van de bevroagde moslims de terroristische aanslagen veroordeelden, ging de aandacht van de media voornamelijk naar de 33 % die een ander politiek systeem zouden voorstaan. Sommige onderzoekers bekritiseerden de formulering van de vragen die dit gevoel in kaart moesten brengen als onduidelijk en een factor die de resultaten kan verdraaien.

Antisemitisme en bedreigingen die door Unia waren geregistreerd, waren van 130 in 2014 tot 57 in 2015 gedaald. Recentere gegevens zijn niet beschikbaar. Volgens academische en andere waarnemers en verslaggevers van de pers waren bepaalde groepen van de moslimgemeenschap voor de meeste antisemitische daden verantwoordelijk. Unia weet de daling aan de verhoogde beveiliging van joodse instellingen, die potentiële daders waarschijnlijk heeft ontmoedigd.

Joodse groepen maakten melding van antisemitische verklaringen en standpunten in de media, die vooral, maar niet uitsluitend, verband hielden met de regering van Israël en de Holocaust. Joodse leerlingen zouden ook met antisemitisme te maken hebben gehad op gemeenschapsscholen. In één geval heeft de moeder van een twaalfjarige in juni een klacht bij de politie ingediend om antisemitisch pestgedrag op een school in de Brusselse voorsteden te melden. Het ging onder meer om grappen over de Holocaust en het vond plaats over een periode van twee jaar. De voorzitter van de Belgische Liga tegen het Antisemitisme, Joel Rubinfeld, verklaarde dat dit slechts één recent incident van antisemitisch pestgedrag op school was. Het schoolbestuur was de zaak op het einde van het jaar nog steeds aan het onderzoeken.

In maart vertelde een Nederlandse rabbijn aan het Jewish Telegraphic Agency dat er stenen naar hem en een vriend werden geworpen door verborgen personen toen hij door een park in het zuiden van Brussel liep. Hij zei dat hij dacht dat de stenen werden geworpen omdat hij er "zichtbaar joods" uitzag. Er werd niemand gekwetst in het incident.

Tijdens een tenniswedstrijd in juli discussieerden twee spelers over een punt, waarbij één speler zijn tegenstander toeriep dat ze "allemaal vergast hadden moeten zijn".

In augustus meldde de media dat de 15-jarige zoon van een imam een video postte waarin werd opgeroepen tot "het doden van alle christenen". Hoewel de zoon later spijt zou hebben betuigd voor de video en zou hebben gezegd dat hij de foute woorden had gebruikt, vestigde het incident de aandacht op zijn vader. In november werd de vader, die niet de Belgische nationaliteit had, door de autoriteiten beschuldigd van "haatprediken" en moest het land verlaten. Hij verliet later die maand het land.

DEEL IV. BELEID VAN DE AMERIKAANSE REGERING

Ambtenaren van de Amerikaanse ambassade hebben met vertegenwoordigers van de Eerste Minister, de FOD Binnenlandse Zaken, de FOD Buitenlandse Zaken en de FOD Justitie vergaderd om de volgende zaken te bespreken: anti-islamitische en anti-joodse incidenten, de druk van buitenlandse overheden op Belgische moslims, de vooruitzichten op erkenning van het boeddhisme en hindoeïsme, en de plannen om bijkomende gebedsplaatsen te erkennen. De speciale vertegenwoordiger voor moslimgemeenschappen van het ministerie van Buitenlandse Zaken van de VS is in maart op bezoek geweest en heeft vergaderd met functionarissen van de FOD Justitie en de FOD Binnenlandse Zaken. Hij had het over de versterking van de tolerantie in het

maatschappelijk middenveld en de relaties van België met landen waar moslims de meerderheid vormen.

Ambtenaren van de Amerikaanse ambassade bleven leiders en activisten binnen de katholieke, islamitische en joodse gemeenschappen betrekken om interreligieus begrip te bevorderen. Ze bleven ook regelmatig vergaderen met ngo's om incidenten van religieuze discriminatie te monitoren. De ambassade ging tevens door met het bespreken van anti-islamitische en anti-joodse incidenten en discriminatie met de leiders van de geloofsgemeenschappen.

De speciale vertegenwoordiger voor moslimgemeenschappen van het ministerie van Buitenlandse Zaken van de VS organiseerde tijdens zijn bezoek ook workshops voor maatschappelijke organisaties die werken rond discriminatie en vrijheid van godsdienstbelijdenis. In juni ontmoette een andere functionaris van de Amerikaanse regering vertegenwoordigers van de joodse gemeenschap en het Europees Netwerk tegen Racisme om de anti-islamitische en antisemitische gevoelens te bespreken.

De ambassade heeft het bezoek van een Amerikaanse imam gefinancierd die verschillende activisten en vertegenwoordigers van de moslimgemeenschap heeft ontmoet om de recente ontwikkelingen in de Belgische moslimgemeenschap te bespreken.

De ambassade heeft programma's die interreligieuze dialoog en antidiscriminatie bij de Brusselse jongeren bevorderen financieel gesteund. Beide programma's brachten islamitische en joodse jongeren, en jongeren die een andere of geen religie hadden, samen om over hun gemeenschappelijke erfgoed en burgerschap te leren.